

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nástroj pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci a nástroj pro spolupráci v oblasti jaderné bezpečnosti

(COM(2018) 460 final)

(2019/C 110/29)

Zpravodaj: **Cristian PÎRVULESCU**

Konzultace	Evropský parlament, 2. 7. 2018 Evropská komise, 12. 7. 2018 Rada Evropské unie, 18. 7. 2018
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie Článek 206 Smlouvy o Euratomu
Odpovědná specializovaná sekce	Vnější vztahy
Přijato ve specializované sekci	23/11/2018
Přijato na plenárním zasedání	12/12/2018
Plenární zasedání č.	539
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	176/0/1

1. Závěry a doporučení

1.1. Nástroj pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci

1.1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor podporuje obecné a konkrétní cíle návrhu a považuje snahu o zefektivnění nástrojů používaných ve vztahu k sousedním a třetím zemím za vítanou a užitečnou. EU musí se sousedními a třetími zeměmi vybudovat konstruktivní, realistické a pragmatické vztahy, v nichž budou ústřední pozici i nadále zaujímat hodnoty.

1.1.2. Výbor bere na vědomí odhodlání Komise, ostatních evropských orgánů a členských států podporovat rozvoj systémů ochrany občanské společnosti, demokracie a lidských práv, které je patrné z tohoto návrhu. Fungování nového, konsolidovaného nástroje by mělo být ve všech fázích, od plánování až po monitorování a hodnocení, zaměřeno na prosazování hodnot EU, včetně právního státu, integrity, pluralismu, demokracie a ochrany lidských práv. V této souvislosti vyzývá Výbor Evropskou komisi, aby výrazně navýšila přiděl pro tematické programy věnované lidským právům a demokracii a občanské společnosti.

1.1.3. Výbor podporuje cíl nástroje pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci, jímž je prosazovat a podporovat hodnoty a zájmy Unie na celém světě v zájmu plnění cílů a zásad její vnější činnosti. Ve sdělení se dále uvádí, že při provádění tohoto nařízení bude zajištěna soudržnost s dalšími oblastmi vnější činnosti a s dalšími relevantními politikami EU, jak je uvedeno v Agendě pro udržitelný rozvoj 2030 (dále jen „Agenda 2030“). To znamená zohlednit dopad všech politik týkajících se udržitelného rozvoje, a to na všech úrovních – na úrovni jednotlivých zemí, v rámci Unie, v jiných zemích i na globální úrovni.

1.1.4. Výbor využívá této příležitosti, aby Evropské unii připomněl, že vizí Agendy 2030 je svět, ve kterém všechny země – s přihlédnutím k různé úrovni vnitrostátního rozvoje a kapacit – těží z trvalého a udržitelného hospodářského růstu podporujícího začlenění, sociálního rozvoje, včetně důstojných pracovních podmínek pro všechny, a ochrany životního prostředí. Svět, ve kterém jsou demokracie, řádná správa věcí veřejných a právní stát, jakož i příznivé prostředí na vnitrostátní i mezinárodní úrovni zásadními prvky udržitelného rozvoje.

1.1.5. Tento důležitý úkol podpořit akční plán pro lidi, planetu a prosperitu Agendy 2030 vyžaduje větší zaměření na podpůrné nástroje a na to, jak jsou organizovány a provázány se složitou realitou globální politiky. Zefektivnění a sjednocení používaných nástrojů představuje velký krok vpřed směrem k účinným opatřením zaměřeným na priority, jejichž účelem je splnění navrhovaných cílů. EU je často schopna svým rozhodným jednáním podpořit nejzranitelnější skupiny a jednotlivce. Tuto odpovědnost je třeba i nadále přijímat a náležitě ji plnit.

1.1.6. Sousední a třetí země čelí řadě významných, rozmanitých a překrývajících se problémů. V současné celosvětové atmosféře, kdy se zdá, že se reformy na podporu demokratizace, politické stabilizace a hospodářského rozvoje očitly v mrtvém bodě, musí EU svou snahu zintenzívnit, a nikoli ji vzdát. Měla by s vládami sousedních a třetích zemí udržovat stálý kontakt a motivovat a vybízet je k odpovědné spolupráci. Její vztahy s těmito vládami založené na partnerství by měly být pevné a asertivní a měly by být jasně zaměřeny na zlepšení životních podmínek lidí, kteří v dotčených zemích žijí.

1.1.7. Výbor podporuje EU v proaktivním jednání od nynějška až do roku 2030 zaměřeném na vymýcení chudoby a hladu, na boj proti nerovnostem v rámci jednotlivých zemí a mezi nimi, na budování spravedlivých společností žijících v míru a podporujících začlenění, na ochranu lidských práv a podporu rovnosti žen a mužů a posílení postavení žen a dívek a na zajištění dlouhodobé ochrany planety a jejich přírodních zdrojů.

1.1.8. Výbor vítá opatření v tomto návrhu směřující ke snížení administrativní zátěže pro orgány EU a členské státy a k většímu zaměření na politické cíle a závazky vůči vnějším partnerům. Výbor vítá a podporuje významný posun vpřed v předloženém návrhu: vyšší míru zjednodušení a flexibility a lepší monitorování výsledků.

1.1.9. Výbor vítá skutečnost, že by se rozpočtové a kontrolní pravomoci Evropského parlamentu rozšířily začleněním činností v současnosti financovaných z Evropského rozvojového fondu (dále jen „ERF“) do rozpočtu EU.

1.1.10. Výbor vybízí Evropskou komisi, aby stavěla na přínosech a pokroku dosažených pomocí předchozích nástrojů. Například nástroj pro demokracii a lidská práva uznal všechna hospodářská, sociální a kulturní práva a podpořil sociální dialog⁽¹⁾. Podpořeny byly rovněž organizace občanské společnosti bojující za svobodu, demokracii, lidská práva a spravedlivé volební procesy, a to i přes nepřátelský postoj některých vlád vůči nim. Toto odhodlání by mělo být zachováno a posíleno.

1.1.11. Výbor podtrhuje význam demokratických a volebních procesů v sousedních a třetích zemích a vybízí Evropskou komisi, aby jako prioritu určila vybudování silných a nezávislých volebních institucí. Orgány EU by měly úzce spolupracovat s Benátskou komisí, Radou Evropy, OBSE a sítěmi volebních expertů s cílem dát konkrétní podobu své zásadní podpoře spravedlivých a solidních volebních procesů.

1.1.12. Výbor vybízí členské státy, aby vzhledem k tomu, že mají se sousedními a třetími zeměmi dlouhodobé vztahy, plně spolupracovaly s cílem zlepšit výsledky fungování tohoto nástroje.

1.1.13. Výbor podporuje doporučení, která ve svém stanovisku navrhl Výbor regionů, a také vybízí Komisi, aby ve všech případech zajistila, že se uskuteční náležité konzultace příslušných zúčastněných stran, včetně místních a regionálních orgánů, a že tyto zúčastněné strany budou mít včasný přístup k odpovídajícím informacím, což jim umožní hrát smysluplnou úlohu během procesů navrhování, provádění a souvisejícího monitorování programů. Výbor rovněž poukazuje na to, že by demokracie na nižší než celostátní úrovni měla být zahrnuta mezi hlavní zásady, jelikož právě na místní a regionální úrovni mohou občané demokracii pocítit nejlépe.

1.2. Nástroj pro spolupráci v oblasti jaderné bezpečnosti

1.2.1. Pokud jde o evropský nástroj pro jadernou bezpečnost, po jaderné katastrofě ve Fukušimě se jasně ukázalo, že problémy a rizika spojené s jadernou energií jsou celosvětové. Návrh se bohužel na strategické ani politické úrovni nezabývá legitimními požadavky občanů, občanské společnosti a podnikatelského sektoru týkajícím se dlouhodobého plánování v souvislosti s jadernou energií.

⁽¹⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu *Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva (EIDHR)*, zpravodaj: pan Iuliano (Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 13); stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu *Finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci (DCI) Evropské unie: úloha organizované občanské společnosti a sociálních partnerů*, zpravodaj: pan Iuliano (Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 123).

1.2.2. Výbor vítá záměr Komise začlenit činnosti v jaderné oblasti, které jsou v souladu s politikou rozvojové a mezinárodní spolupráce ve zdravotnictví, zemědělství, průmyslu a sociálních projektech, které řeší důsledky jaderných nehod. Není však jasné, jak by s dostupným rozpočtem a zavedenými institucionálními strukturami tento záměr mohl být realizován v praxi.

1.2.3. Zásadní úlohu má Mezinárodní agentura pro atomovou energii, která by měla odpovídat za zajištění transparentnosti a včasného varování, pokud jde o výstavbu nových jaderných elektráren na celém světě. EU by měla plně spolupracovat na prosazování jaderné bezpečnosti s celosvětovými institucemi a organizacemi.

1.2.4. Je zapotřebí obnovit úsilí o zajištění toho, aby byla stávající a plánovaná jaderná zařízení v evropském sousedství provozována v souladu s přísnými normami týkajícími se transparentnosti a bezpečnosti. EHSV vyzývá všechny členské státy, aby tento cíl podpořily a určily jadernou bezpečnost jako jeden z klíčových cílů dvoustranných a mnohostranných vztahů s partnerskými zeměmi.

1.2.5. Podle Výboru je navíc – vzhledem ke klíčovým globálním výzvám v oblasti jaderné energie a přítomnosti vysokého počtu nukleárních zařízení v sousedních zemích – plánované finanční krytí pro provádění tohoto nařízení na období 2021–2027 ve výši 300 milionů EUR v běžných cenách velmi nedostatečné.

2. Obecné připomínky

2.1. Souvislosti návrhu – nástroj pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci

2.1.1. Ve sdělení jsou stanoveny hlavní priority a celkový rozpočtový rámec pro programy v rámci vnější činnosti EU v okruhu „Sousedství a svět“, včetně zřízení nástroje pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci.

2.1.2. Díky tomuto návrhu bude EU moci i nadále hrát aktivní roli mimo jiné při podpoře lidských práv, prosperity, stabilizace, rozvoje, bezpečnosti, odstraňování základních příčin nelegální migrace, obchodu, boje proti změně klimatu a při ochraně životního prostředí. Tuto úlohu však bude moci plnit komplexnějším způsobem, přičemž bude mít k dispozici větší flexibilitu umožňující přesunout zdroje tam, kde to bude vyžadovat vývoj mezinárodní situace.

2.1.3. Tento návrh poskytuje podpůrný rámec, jehož prostřednictvím lze provádět politiky vnější činnosti. Mezinárodní závazky zahrnují Agendu pro udržitelný rozvoj 2030, Pařížskou dohodu o změně klimatu, akční program z Addis Abeby, sendajský rámec pro snižování rizika katastrof (2015–2030) a rezoluci Rady bezpečnosti OSN 2282 (2016) o zachování míru. Na úrovni EU obsahuje rámec politiky ustanovení Smlouvy týkající se vnější činnosti, která jsou dále vymezena v globální strategii zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie, novém Evropském konsensu o rozvoji, obnoveném partnerství EU–Afrika, revidované evropské politice sousedství a v dalších strategických dokumentech. Nařízení dále vytvoří rámec pro provádění partnerství, jež bude nástupcem stávající dohody z Cotonou, kterou se stanoví přidružení a partnerství mezi členy skupiny afrických, karibských a tichomořských států a Evropskou unií a jejími členskými státy.

2.1.4. V posouzení dopadu bylo uvedeno, že většina nástrojů kromě těch, jež jsou velmi specifické povahy, jako je humanitární pomoc s její zásadou neutrality, by mohla být sloučena do jediného nástroje; konkrétně jde o tyto nástroje: společné prováděcí nařízení, nástroj pro rozvojovou spolupráci, Evropský rozvojový fond, Evropský fond pro udržitelný rozvoj, vnější úvěrový mandát EIB, evropský nástroj sousedství, evropský nástroj pro demokracii a lidská práva, záruční fond, nástroj přispívající ke stabilitě a míru a nástroj partnerství. Nástroje, které by měly zůstat oddělené: nástroj předvstupní pomoci; humanitární pomoc; rozpočet společné zahraniční a bezpečnostní politiky; zámořské země a území, včetně Grónska; mechanismus civilní ochrany Unie; iniciativa Humanitární dobrovolníci EU; podpora tureckého společenství na Kypru; rezerva na pomoc při mimořádných událostech a nový evropský mírový nástroj.

2.1.5. Sdružení řady nástrojů do jednoho všeobecného nástroje bude příležitostí racionalizovat systémy řízení a dohledu, čímž by snížila administrativní zátěž orgánů EU a členských států. Místo zaměření na četné procesy programování by se diskuse soustředily více na cíle politiky a spolupráci s externími partnery. Kromě toho v případě akcí, které obdrží kumulativní financování z různých programů Unie, bude proveden pouze jediný audit zahrnující všechny dotčené programy a jejich příslušná pravidla provádění.

2.1.6. Zjednodušení neznamená, že by kontrola nebo odpovědnost byly menší. Interinstitucionální rovnováha by byla plně zachována. Začleněním činností v současnosti financovaných z Evropského rozvojového fondu do rozpočtu EU by se rozpočtové a kontrolní pravomoci Evropského parlamentu spíše rozšířily.

2.1.7. Finanční krytí má být složeno z:

a) 68 000 milionů EUR na zeměpisné programy:

- nejméně 22 000 milionů EUR na sousedství EU,
- nejméně 32 000 milionů EUR na subsaharskou Afriku,
- 10 000 milionů EUR na Asii a Tichomoří,
- 4 000 milionů EUR na Ameriku a Karibik;

b) 7 000 milionů EUR na tematické programy:

- 1 500 milionů EUR na lidská práva a demokracii,
- 1 500 milionů EUR na organizace občanské společnosti,
- 1 000 milionů EUR na stabilitu a mír,
- 3 000 milionů EUR na globální výzvy;

c) 4 000 milionů EUR na akce rychlé odezvy.

2.1.8. Rezerva pro nově se objevující výzvy a priority ve výši 10 200 milionů EUR navýší částky uvedené v čl. 6 odst. 2 v souladu s článkem 15.

2.1.9. Nejpotřebnější země, zejména nejméně rozvinuté země, země s nízkými příjmy a země v krizi nebo v období po skončení krize a nestabilní a zranitelné země, včetně malých ostrovních rozvojových států, budou mít při přidělování zdrojů přednost.

2.1.10. Programy pro stabilitu a mír a pro demokracii a lidská práva, jakož i akce rychlé odezvy jsou otevřené subjektům ze všech zemí, neboť zájmem Unie je, aby její nabídka byla co nejširší s ohledem na celosvětový rozsah opatření, složité okolnosti, za nichž je pomoc poskytována, a nutnost rychle jednat. Mezinárodní organizace jsou rovněž způsobilé.

2.1.11. Nový Evropský konsensus o rozvoji (dále jen „konsensus“), podepsaný dne 7. června 2017, poskytuje rámec pro společný přístup k rozvojové spolupráci Unie a jejích členských států za účelem provádění Agendy 2030 a akčního programu z Addis Abeby. Základem politiky rozvojové spolupráce je řešení diskriminace a nerovnosti, cíl nikoho neopomíjet a posílení odolnosti.

2.1.12. Jak bylo dohodnuto v konsensu, zejména se očekává, že akce v rámci tohoto nařízení přispějí 20 % oficiální rozvojové pomoci financované v rámci tohoto nařízení na sociální začleňování a lidský rozvoj, včetně rovnosti žen a mužů a posilování postavení žen.

2.1.13. Aby se zajistilo, že zdroje směřují tam, kde je jich nejvíce zapotřebí, zejména do nejméně rozvinutých zemí, nestabilních zemí a zemí zasažených konfliktem, mělo by toto nařízení přispívat ke kolektivnímu cíli, kterým je dosažení 0,20 % hrubého národního důchodu Unie pro nejméně rozvinuté země v časovém rámci Agendy 2030.

2.1.14. Toto nařízení by mělo odrážet potřebu zaměřit se na strategické priority jak z hlediska zeměpisného – evropské sousedství a Afrika, jakož i země, které jsou zranitelné a mají nejvíce zapotřebí pomoci, tak z hlediska tematického – bezpečnost, migrace, změna klimatu a lidská práva.

2.1.15. Cílem evropské politiky sousedství, přezkoumané v roce 2015, je stabilizace sousedních zemí a posílení jejich odolnosti, zejména prostřednictvím vyvážení všech tří rozměrů udržitelného rozvoje: hospodářského, sociálního a environmentálního. Revidovaná evropská politika sousedství se v zájmu dosažení svých cílů soustředila na čtyři prioritní oblasti: řádná správa věcí veřejných, demokracie, právní stát a lidská práva, se zvláštním zaměřením na další zapojení občanské společnosti, hospodářský rozvoj, bezpečnost, migraci a mobilitu, včetně řešení základních příčin nelegální migrace a nuceného vysídlení.

2.1.16. Zatímco demokracie a lidská práva včetně rovnosti žen a mužů a posilování postavení žen by měly být zohledňovány po celou dobu provádění tohoto nařízení, pomoc Unie v rámci tematických programů pro lidská práva a demokracii a organizace občanské společnosti by měla mít zvláštní doplňující a dodatečnou úlohu, která vyplývá z její globální povahy a z nezávislosti akcí na souhlasu vlád a orgánů veřejné moci dotčených třetích zemí.

2.1.17. Organizace občanské společnosti by měly zahrnovat celou řadu aktérů s různými úlohami a mandáty, jež zahrnuje všechny nestátní neziskové subjekty, které jsou nestranné a nenásilné, a jejichž prostřednictvím se občané sdružují, aby sledovali společné cíle a ideály, ať již politické, kulturní, sociální nebo hospodářské. Působí na místní, národní, regionální a mezinárodní úrovni a zahrnují formální a neformální organizace ve městech i na venkově.

2.1.18. Toto nařízení by mělo Unii umožnit reagovat na výzvy, potřeby a příležitosti týkající se migrace a doplňovat migrační politiku EU a její závazek vyplývající z Agendy 2030. Tento závazek (cíl udržitelného rozvoje č. 10.7) uznává kladný přínos migrantů k růstu podporujícímu začlenění a udržitelnému rozvoji, uznává, že mezinárodní migrace má mnoho rozměrů a zásadní význam pro rozvoj zemí původu a tranzitních a cílových zemí a vyžaduje jednotnou a komplexní reakci, a jeho cílem je mezinárodní spolupráce na zajištění bezpečné, sporádané a legální migrace probíhající za plného dodržování lidských práv a humánního zacházení s migranty bez ohledu na jejich migrační status, s uprchlíky a s vysídlenými osobami. Taková spolupráce by také měla posílit odolnost komunit poskytujících útočiště uprchlíkům.

2.2. Konkrétní připomínky

2.2.1. Cíle udržitelného rozvoje představují dobrý základ pro posílení soudržnosti mezi vnitřními a vnějšími politikami a Výbor se domnívá, že zaměření se na cíle č. 16.3, 16.6 a 16.7, tedy na podporu demokracie, právního státu, transparentních institucí a participačního a zastupitelského rozhodování, je důležité pro sjednocení úsilí a stanovení jeho strategického směřování.

2.2.2. Výhoda nového nástroje spočívá v tom, že podporuje soudržnost vnějších opatření a činností. Tato soudržnost by měla být podporována jak na úrovni evropské správy nástroje, tak na úrovni sousedních a třetích zemí. Míra toho, nakolik jsou ústřední a místní správy těchto zemí vybaveny na to, aby byly schopny koordinovat a provádět programy, se různí. Za pomoci EU a za podpory a účasti občanské společnosti a zúčastněných subjektů působících v sociální oblasti by měla být zavedena opatření pro koordinaci různých činností na úrovni jednotlivých vlád.

2.2.3. Různorodost problémů a potřeb v partnerských zemích znamená, že jsou v každé zemi zapotřebí silnější procesy plánování. Tato skutečnost je uznána v prostředcích provádění Agendy 2030 a v cíli udržitelného rozvoje č. 17, který uvádí, že rozsah a cíle nové agendy vyžadují k zajištění jejího provádění obnovené globální partnerství. Dále se zde uvádí, že toto partnerství bude fungovat v duchu globální solidarity a že snadní intenzivní globální úsilí o podporu provádění všech obecných a dílčích cílů, do něhož budou zapojeny vlády, soukromý sektor, občanská společnost a další subjekty a v jehož rámci budou mobilizovány veškeré dostupné zdroje.

2.2.4. Výbor je přesvědčen, že by takový proces měl být zaveden a že by měl vést k vytvoření integrovaného plánu pro jednotlivé země, který by závisel na politickém konsensu a byl by prioritou pro správní úroveň. Tento plán v praxi zajistí součinnost a doplňkovost a přispěje k určení opatření a dopadu evropské podpory v partnerských zemích.

2.2.5. Výbor se domnívá, že snaha o zjednodušení správních a finančních postupů by se měla stát prioritou, aby bylo pro organizace občanské společnosti a místní orgány mnohem jednodušší získat přístup k finanční podpoře EU.

2.2.6. Výbor souhlasí s názorem, že částka přidělená na vnější činnost by neměla být nižší než součet částek Evropského rozvojového fondu (dále jen „ERF“) a ostatních nástrojů financování vnější činnosti. Souhlasí rovněž s přesunem flexibility ERF do rozpočtu EU.

2.2.7. Výbor zdůrazňuje význam cíle udržitelného rozvoje č. 16, zejména správní strukturu nového nástroje a postupů rozhodování v rámci něj. Výbor coby zástupce evropské organizované občanské společnosti s odbornými znalostmi a vazbami s mnoha sousedními a třetími zeměmi nabízí, že se na tomto nástroji bude podílet, a to ve všech fázích jeho opatření a projektů.

2.2.8. Výbor doufá, že nahrazení stávajícího evropského nástroje pro demokracii a lidská práva, který podporuje cíl udržitelného rozvoje č. 16, konkrétně zásahy v oblasti lidských práv, základních svobod a demokracie ve třetích zemích, žádným způsobem neovlivní působnost a strukturu těchto opatření, ale naopak je posílí.

2.2.9. Výbor si je vědom, že je naléhavě nutné přijmout opatření na vnitrostátní a mezinárodní úrovni zaměřená na boj proti změně klimatu, a podporuje cíl EU vyčlenit pro tento účel alespoň 25 % svého rozpočtu.

2.2.10. Výbor by chtěl připomenout prohlášení Agendy 2030 ohledně vzájemných vazeb a integrované povahy cílů udržitelného rozvoje, jež mají zásadní význam pro zajištění toho, že účel Agendy bude realizován. Doporučujeme vytvoření průřezových programů, které by pokryly několik relevantních oblastí činnosti a byly by schopny přinášet hmatatelné výsledky v jednotlivých třetích zemích. Například změna klimatu nepříznivě ovlivňuje zemědělské činnosti v subsaharské Africe. Skutečnost, že nelze obdělávat půdu, vede k rozpadu komunit a představuje hlavní příčinu migrace obyvatel do Evropy. Tito lidé by v praxi mohli být považováni za „klimatické uprchlíky“ a tento problém vyžaduje komplexní reakci, jejímž základem by mělo být zastavení rozšiřování pouští a zavádění programů na podporu ohrožených osob i těch, kteří se rozhodli pro migraci.

2.2.11. Těm třetím zemím, které jsou rovněž zeměmi původu migrantů a uprchlíků, by se mělo pomoci zlepšovat kapacity a ekonomickou infrastrukturu a vypořádat se s největšími výzvami – hospodářskými, politickými, sociálními i environmentálními. Nástroj by se měl zabývat hlavními příčinami migrace, zejména pokud jde o uprchlíky, a měl by strategicky využívat stávající zdroje k prosazování míru, stability, demokracie a prosperity v dotčených partnerských zemích.

2.2.12. Výbor konstatuje, že 10 % finančního krytí EU by mělo být přiděleno na řešení základních příčin nelegální migrace a násilného vysídlování a na podporu správy a řízení migrace, včetně ochrany práv uprchlíků a migrantů v rámci cílů tohoto nařízení. Výbor využívá této příležitosti, aby EU a jejím členským státům připomněl, aby dodržovaly své mezinárodní závazky týkající se migrantů.

2.2.13. Stejně jako u výše uvedeného procesu plánování doporučuje Výbor, pokud jde o monitorování a hodnocení provádění tohoto nařízení a podávání zpráv v této souvislosti, začlenit hledisko jednotlivých zemí. Seskupování činností a ukazatelů podle jednotlivých zemí by mohlo přispět ke zjištění součinnosti a doplňkovosti nebo jejich nedostatku a jejich souladu se základními cíli politiky EU.

2.2.14. Výbor vybízí Evropskou komisi, aby obecně ve všech případech zajistila, že se uskuteční náležité konzultace příslušných zúčastněných stran partnerských zemí, včetně organizací občanské společnosti a místních orgánů, a že tyto zúčastněné strany budou mít včasný přístup k odpovídajícím informacím, což jim umožní hrát smysluplnou úlohu během procesů navrhování, provádění a souvisejícího monitorování programů.

2.2.15. Výbor vítá rozhodnutí uplatňovat zásadu dostát závazkům vůči partnerským zemím a domnívá se, že správnou cestou je i využití systému partnerských zemí k provádění programů. Je však třeba poukázat na to, že k tomu může dojít pouze při zajištění vhodných podmínek a důvěryhodných záruk týkajících se efektivnosti, integrity a nestrannosti těchto systémů.

2.2.16. Pokud jde o vytváření zeměpisných programů a zvláštěního přizpůsobeného rámce pro spolupráci, Výbor doporučuje, aby Evropská komise nejen zohlednila vnitrostátní ukazatele, ale aby se rovněž zaměřila na územně vymezené komunity, jimž hrozí, že budou opomenuty. Situace venkovských komunit a komunit vzdálených od hlavních měst a městských center je často kriticky nejistá a tyto komunity jsou velmi zranitelné. Nejprve by se měly zviditelnit a být zohledněny v procesu plánování.

2.2.17. Při vytváření zeměpisných programů by rovněž měla být zohledněna situace sociálních skupin a komunit, které nejsou územně vymezené a mohou čelit závažným problémům týkajícím se mladých lidí, starších osob, osob se zdravotním postižením a jiných kategorií.

2.3. Souvislosti návrhu – evropský nástroj pro jadernou bezpečnost

2.3.1. Cílem nového evropského nástroje pro jadernou bezpečnost je podporovat zavádění účinných a efektivních standardů jaderné bezpečnosti ve třetích zemích v souladu s článkem 206 Smlouvy o Euratomu na základě zkušeností s činnostmi v oblasti jaderné bezpečnosti ve Společenství Euratom.

2.3.2. Cílem tohoto nařízení je doplnit činnosti v oblasti jaderné spolupráce, které jsou financovány podle [nařízení o nástroji pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci], konkrétně za účelem podpory prosazování vysoké úrovně jaderné bezpečnosti, radiační ochrany a provádění účinných a efektivních záruk na jaderné materiály ve třetích zemích na základě činností v rámci Společenství a v souladu s ustanoveními tohoto nařízení. Toto nařízení se zaměřuje především na:

- a) podporu účinné kultury jaderné bezpečnosti a uplatňování nejpřísnějších norem jaderné bezpečnosti a radiační ochrany a trvalé zdokonalování jaderné bezpečnosti;
- b) odpovědné a bezpečné nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem a vyřazování bývalých jaderných areálů a jaderných zařízení z provozu a jejich sanace;
- c) zavádění účinných a efektivních systémů záruk.

2.3.3. Akce financované podle tohoto návrhu by měly být v souladu s akcemi prováděnými podle nástroje pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci zahrnujícího činnosti v jaderné oblasti, nástroje předvstupní pomoci, rozhodnutí o zámořských zemích a územích, společné zahraniční a bezpečnostní politiky a nově navrhovaného evropského mírového nástroje, který je financován mimo rozpočet EU, a měly by je doplňovat.

2.3.4. Jaderný průmysl EU funguje na světovém trhu s hodnotou 3 biliony EUR do roku 2050 a přímo zaměstnává půl milionu lidí. Ve 14 členských státech je v provozu 129 jaderných reaktorů a výstavba nových reaktorů je plánována v 10 z těchto států. EU má na celém světě nejpokročilejší právně závazné normy v oblasti jaderné bezpečnosti a evropské společnosti se velkou měrou podílejí na celosvětové produkci jaderného paliva. (Tisková zpráva EHSV *EESC urges the EU to adopt a more comprehensive nuclear strategy (PINC)* – EHSV vyzývá EU, aby přijala komplexnější jadernou strategii (jaderný ukázkový program, PINC), č. 58/2016, 22/09/2016).

2.4. Konkrétní připomínky

2.4.1. Výbor vítá skutečnost, že návrh má formu nařízení, čímž se zajistí jeho jednotné uplatňování, závaznost v celém rozsahu a přímá použitelnost. Unie a Společenství mohou doplnit činnosti členských států při řešení potenciálně nebezpečných situací nebo v případě mimořádně nákladných intervencí a za toto doplnění nesou odpovědnost. Jak se v návrhu uvádí, v některých oblastech, kde členské státy nepůsobí aktivně, zůstávají EU a Společenství hlavními a někdy i jedinými aktéry pro zásah.

2.4.2. Po jaderné katastrofě ve Fukušimě se jasně ukázalo, že problémy a rizika spojená s jadernou energií jsou celosvětové. EU má jedinečný profil, díky němuž je jedním z hlavních odpovědných aktérů s potřebnými zdroji v celosvětovém úsilí jako o jadernou bezpečnost, tak o technologie pro čistou energii.

2.4.3. Návrh se bohužel na strategické ani politické úrovni nezabývá legitimním požadavkem občanů, občanské společnosti a podnikatelského sektoru týkajícím se dlouhodobého plánování v souvislosti s jadernou energií. Není jasné, jak EU využije své zdroje k řešení klíčových výzev v oblasti jaderné energie v souvislosti s rostoucími obavami a potřebou čisté a cenově dostupné energie v EU a ve světě.

2.4.4. Zásadní úlohu má Mezinárodní agentura pro atomovou energii, která by měla odpovídat za zajištění transparentnosti a včasného varování, pokud jde o výstavbu nových jaderných elektráren na celém světě. EU by měla plně spolupracovat na prosazování jaderné bezpečnosti s celosvětovými institucemi a organizacemi.

2.4.5. EU by měla aktivně prosazovat nejpřísnější normy jaderné bezpečnosti a postarat se o to, aby byly v celém světě propagovány nejpokročilejší evropské postupy, osvědčené postupy a technologie, a to s cílem zajistit, aby nově plánované reaktory a zařízení byly bezpečné.

2.4.6. Je zapotřebí obnovit úsilí o zajištění toho, aby byla stávající a plánovaná jaderná zařízení v evropském sousedství provozována v souladu s přísnými normami týkajícími se transparentnosti a bezpečnosti. EHSV vyzývá všechny členské státy, aby tento cíl podpořily a určily jadernou bezpečnost jako jeden z klíčových cílů dvoustranných a mnohostranných vztahů s partnerskými zeměmi.

2.4.7. EHSV je i nadále toho názoru, že Evropská komise ve svém návrhu jaderného ukázkového programu (PINC) týkajícího se cílů a investic v oblasti jaderné výroby neřešila naléhavé otázky konkurenceschopnosti jaderné energie, jejího přínosu k bezpečnosti dodávek energie, ke změně klimatu a k cílům, které se týkají uhlíku, nebo její bezpečnosti spolu s otázkami transparentnosti a havarijní připravenosti ⁽²⁾.

2.4.8. Výbor vítá záměr Komise zajistit soudržnost a doplňkovost s nástrojem pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci, a to mimo jiné prováděním činností v jaderné oblasti doplňujících jeho obecné cíle, především prostřednictvím mírového využití jaderné energie v souladu s politikou rozvojové a mezinárodní spolupráce ve zdravotnictví, zemědělství, průmyslu a sociálních projektech, které řeší důsledky jaderné nehody. Není však jasné, jak by s dostupným rozpočtem a zavedenými institucionálními strukturami tento záměr mohl být realizován v praxi.

2.4.9. Podle Výboru je – vzhledem ke klíčovým globálním výzvám v oblasti jaderné energie a přítomnosti vysokého počtu nukleárních zařízení v sousedství – plánované finanční krytí pro provádění tohoto nařízení na období 2021–2027 ve výši 300 milionů EUR v běžných cenách velmi nedostatečné.

V Bruselu dne 12. prosince 2018.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Luca JAHIER

⁽²⁾ Evropský hospodářský a sociální výbor, stanovisko k jadernému ukázkovému programu, zpravodaj: Brian Curtis, přijato dne 22. září 2016, Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 104.,